

Toidukvaliteedikava „Läänesaarte rohumaa veis ja lammas“ eeskiri

Läänesaarte rohumaa veis ja lammas toidukvaliteedikava (edaspidi kava) tegutsemispiirkond on piiritletud Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialaga. Biosfääri programmiala (BPA) on maismaa-, mere- või rannikuökosüsteemide või nende kombinatsiooni piirkond, mida tunnustab rahvusvaheliselt UNESCO programm MAB (Man and Biosphere). Biosfääri programmialad määratakse riikide valitsuste poolt. Iga ala peab vastama miinimumkriteeriumidele ja tingimustele, et õigustada selle arvamist biosfäärialade maailmavõrgustikku. Iga ala peab täitma kolme funktsiooni: loodusliku mitmekesisuse säilitamine, sotsiaalmajandusliku arengu tagamine; logistilise tugifunktsiooni (teadusuuringud, haridus ja teavitus) pakkumine. Eestis on säästva arengu seaduse järgi kasutusele võetud biosfääri kaitseala asemel nimetus biosfääri programmiala, mis väljendab nende alade käsitluse muutust, kus varasemast enam tähtsustatakse looduskaitse kõrval säästliku looduskasutuse edendamist.

Allikas Biosfääri programmiala koduleht <https://www.keskkonnaamet.ee/et/eesmargid-tegevused/laane-estti-saarte-biosfaari-programmiala>.

Lääne-Eesti saartel on aluspõhja aluselist kivimist tulenevalt liigirikas ja omapärane loodus. Lambaid ja veised karjatatakse suuresti pärandkooslustel. Kasvatatakse looduslikesse tingimustesse sobivaid vastupidavaid lamba ja veise tõuge. Looduslikel rohumaaadel karjatatavad tõud on aeglase kasvuga, mis koos liigirikka koresöödaga annab nendele loomade lihale head maitseomadused. Ligi pool Eestis inventeeritud pärandkooslustest on kontreeritud Lääne Eesti saartele.

Suur osa Euroopa elurikkusest on seotud pärandkooslustega, mille karakterne taimestik ja elustik on välja kujunenud pika aja vältel mõõduka niitmise ning karjatamise tulemusena. Iseloomuliku taimestiku ja elustiku säilimise tagamiseks on oluline, et neid kooslusi ei künta, väetata ega külvata neile produktiivsuse tõstmiseks kultuurtaimede seemneid. Peamised Eestis esindatud PLK-d on puisniidud, loopealsed, ranna-, lammi-, aru- ja soostunud niidud, puiskarjamaad ning nõmmed. Poollooduslikud kooslused paistavad silma erakordse liigirikkusega. Hinnanguliselt on suur osa Eesti punasesse nimestikku kuuluvatest liikidest seotud poollooduslike ökosüsteemidega, sh 20% seentest, 49% samblikest, 86% soontaimedest, 42% selgrootutest loomadest ja 55% selgroogsetest loomadest.

Allikas Poollooduslike koosluste jätkusuutliku majandamise tagamise analüüs https://kik.ee/sites/default/files/plk_uuringu_aruanne.pdf.

1. Toidukvaliteedikavas „Läänesaarte rohumaa veis ja lammas“ osalemise tingimused ja kord

Kava haldaja on Muhu Liha Tulundusühistu (edaspidi Muhu Liha). Kavas võivad osaleda Muhu Liha liikmed või Muhu Liha lepingulised koostööpartnerid, kes tegutsevad Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialal, kes vastavad kavas toodud tingimustele. Kavas osalemiseks tuleb esitada Muhu Liha juhatusele avaldus ja nõuete kontrollimiseks vajalikud lisadokumendid. Kavaga liitudes kinnitab tootja allkirjaga

kohustust täita kavas kehtestatud nõudeid. Muhu Liha kontrollib taotleja vastavust kavas toodud nõuetele ja haldab kavas osalevate tootjate nimekirja.

Nõuded tootjale:

- 1.1. Tootja tegutseb Lääne-Eesti saarte biosfääri programmialal
- 1.2. Tootja peab järgima loomade tervisele ja heolule kehtestatud nõudeid;
- 1.3. Tootja peab pidama arvestust kavas osalevate loomade üle ja loomad peavad olema märgistatud ja kantud seadusele vastavasse registrisse;
- 1.4. Tootja järgib kavas toodud kohustusliku tootmismeetodit;
- 1.5. Võimaldab Muhu Liha poolt määratud konsulendil teostada järelevalvet kava nõuete täitmise üle ja kannab kava järelevalve jaoks läbiviidava kontrolli kulud;

2. Lõpptoode ja lõpptoodete loetelu

Lõpptooteks on värske ja külmutatud veise ja lambaliha ning sellest valmistatud lihavalmistised ning kuumtöödeldud tooted. Muhu Liha lambad ja veised on ühistu ja ühistu liikmete kasvatatud või lepingulistelt partneritelt ostetud. Loomad peavad tapmisele saatmisel olema ilma ravimite manustamisest tuleneva keeluta ning terved. Muhu Liha transpordib lambad ja veised Saaremaa Lihatööstus ASi ja ostab sealt tapateenuse. Saaremaa Lihatööstusest transporditakse lamba poolrõmbad ja veise neljandik rõmbad kaetuna alusel Muhu Liha Nõmmküla tootmisesse. Reeglina saabuvad rõmbad Nõmmküla tootmisesse 72 tundi peale tapmist. Partiile antakse tootmises number, mis koosneb kuupäevast, kuust ja aastast ja tähisest L või V, mis tähistab vastavalt lamba või veiseliha. Liha jälgitavus on tagatud saatedokumentidega.

Värske liha lõikamine ja lihavalmististe tegemine ja toodete pakendamine ja märgistamine toimub Muhu Liha Nõmmküla tootmises. Kuumtöödeldud tooted valmistatakse selleks tunnustust omavates ettevõtetes. Nõuetekohaselt pakendatud ja märgistatud toodete müüki saatmine toimub Nõmmküla tootmisest. Transporditeenus ostetakse sisse tunnustatud ettevõtetelt (Transmark OÜ, Rovert OÜ, Est-Trans Kaubaveod AS vms) või kasutatakse Muhu Liha külmabussi. Liha ja toodetega on kaasas saatelehed nii paberil kui elektroonselt.

Lõpptoodete loetelu:

<i>Toote nimetus</i>
Lambaliha
lamba aba
lamba aba steik
lamba kaelakarbonaad
lamba keel külmutatud
lamba kints kondiga
lamba kintsu steik
lamba koot
lamba maks

lamba karree
lamba ribi
lamba sisefilee
lamba supikont
lamba süda
lamba kintsuliha
lamba välisfilee
lamba raguu
lamba poolrump
Lihavalmistised
lamba hakkliha
lamba hakkliha külmutatud
maitsestatud lamba praad
pihv lambalihast
pihv lihaveise lihast
lamba ribi marinaadis
lamba abasteik marinaadis
šašlõkk lambalihast
eelküpsutatud liha
Suitsutooted
konserv lambalihast
suitsu lamba aba
suitsu lamba kints
suitsu lamba koot
suitsu lamba ribi
suitsusink lambalihast
suitsuvorst lambalihast
lihaveise suitsuliha
suitsuvorst veiselihast
Lihaveise liha
lihaveise abatükk
lihaveise antrekoot
lihaveise hakkliha
lihaveise hakkliha külmutatud
lihaveise koodi steik
lihaveise praetükk
lihaveise supikogu
lihaveise sisefilee
lihaveise tagaosa tükk
lihaveise kuubik
lihaveise välisfilee
lihaveise keel külmutatud
lihaveise maks külmutatud

lihaveise põsk külmutatud
lihaveise saba külmutatud
lihaveise ribi
lihaveise süda külmutatud

3. Kohustusliku tootmismeetodi kirjeldus

Lamba ja veise liha tootmine toimub kavas osaleva tootja kohapealses ettevõttes. Kava alla kuuluvad karjatamisperioodil Lääne-Eesti saarte biosfääri programmalal poollooduslikul kooslusel või püsirohumaal karjatatavad lambad ja veised. Talvine sööt koosneb kõrgekvaliteedilisest silost ja heinast on soovituslikult varutud poollooduslikult koosluselt, kuid võib olla varutud ka kultuurrohumaalt.

Väljastatud on soja, mais ja muu importsööt (GMO).

Kava alla kuuluvatele lammastele ja veistele on tagatud aastaringne vaba liikumine värskes õhus, juurdepääs puhtale veele ja tagatud elementaarne vari ilmastikutingimuste eest, nii talvel kui suvel. Laudas pidamisel on võimalik lasta loomad jalutusalale.

Talvisel pidamisel peab olema tagatud allapanuga (põhk või hein) kuiv lamamisala.

Kava all realiseeritud loomad peavad olema heas toitumuses ja terved.

Loomad peavad realiseerimisel olema puhtad ja kuivad. Lammaste puhul peavad loomad olema püगतud hiljemalt ca 6 kuud enne realiseerimist.

4. Kontrollitavad kvaliteedinäitajad

- **Looma kasvatamise asukoht**- loomad peavad olema PRIA süsteemis märgitud Lääne-Eesti biosfääri kaitseala territooriumile asuvasse põllumajandushoonesse või alale. Kontroll kontrollib tapateatiselt lauda või ala numbriga järgi looma asukohta. Biosfääri kaitseala piir on toodud kava lisas nr 1. Tapateatise vorm on toodud lisas nr 3.
- **Karjatamine poollooduslikul või püsirohumaal**- loomad peavad olema karjatatud poollooduslikul või püsirohumaal. Loomaomanik esitab kontrollile põlluraamatu. Karjatamine vegetatsiooniperioodil peab olema märgitud põlluraamatusse.
- **Talvise sööda kvaliteet** – talvise sööda kvaliteeti hinnatakse visuaalselt farmis – organoleptiline hindamine kontrolli poolt. Farmis ei ole tuvastatav soja, maisi ja muu importsööda andmist loomadele.
- **Loomade kasvatamistingimused**- kontroll kontrollib farmis loomade vaba liikumist- loomad ei ole lõas ega laudas kinni. Juurdepääs puhtale veele igal aastaajal. Talvel ei tohi vesi olla jääga kaetud ja tagatud on kuiva allapanuga lamamisala. Võimalus varjuda ilmastikutingimuste eest nii suvel kui talvel on tagatud.
- **Loomade konditsioon realiseerimisel**- kontrollitakse visuaalset enne realiseerimist- loomad puhtad, heas toitumuses ja terved, lambad mitte üle kasvanud villaga. Loomadele ei tohi kehtida tapmisel ravimi keeluaeg. Ravimite manustamise keeluaega kontrollitakse tapateatiselt. Vajadusel konsulteeritakse teenindava veterinaararstiga.

5. Nõuete järgimise tagamiseks rakendavate abinõude loetelu

Iga kavas osaleja kohustub järgima kava eeskirja nõudeid. Kava eeskirja nõuete täitmist kontrollib Muhu Liha poolt valitud kvalifitseeritud konsulent üks kord kalendriaastas. Nõuete rikkumise korral vormistatakse kontrollaktis kavas osalejale ettekirjutus ja märgitakse nõuete rikkumise likvideerimise aeg. Seejärel teostatakse järelkontroll. Korralise- ja järelkontrolli kulud kannab kavas osaleja. Korduvate eeskirja rikkumiste või järelevalve teostamise takistamise korral võib rikkuja Muhu Liha juhatuse otsusega kavas osalejate nimekirjast kustutada.

6. Märgistamise nõuded

Kava alusel toodetud lamba ja veiseliha tooted varustatakse kava märgisega (lisa 2). Igat kavas osalejat kontrollib Muhu Liha juhatuse poolt valitud konsulent üks kord kalendriaastas. Järelevalvevisiidi käigus kontrollitakse kava eeskirjas sätestatud nõuete järgimist. Pika tootmisprotsessi tõttu võidakse toidukvaliteedikavas osalejat kontrollida aastaringsetl.

Veterinaar- ja Toiduameti teavitamise kord:

Muhu Liha kohustub teavitama Veterinaar- ja Toiduametit järgmiste muudatuste korral:

- muutunud on Muhu Liha postiaadress või kontaktandmed;
- Muhu Liha ümberkujundamine (ühinemine, jagunemine või lõppemine);
- Taotluses esitatud andmete muutumise korral;
- Toidukvaliteedikavas osalejate nimekirja muudatuste korral.

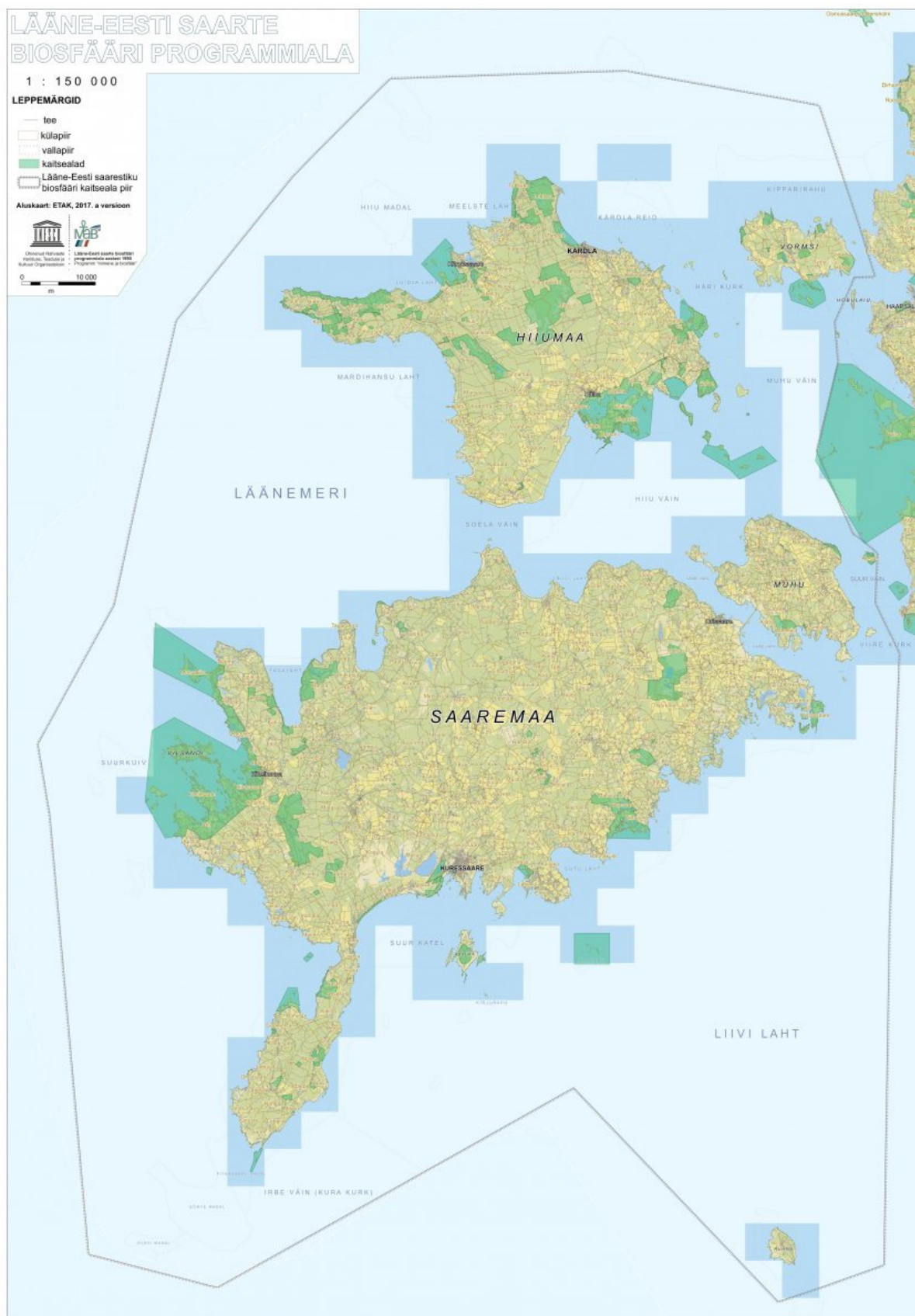
Toidukvaliteedikava eeskirja võtab vastu ja kinnitab Muhu Liha üldkoosolek.

7. Kvaliteedikontrollimise miinimumnõuded

Kavas osaleja toodangu kvaliteeti kontrollib Muhu Liha juhatuse poolt valitud konsulent, kellel on kutseeaduse lisa 1 esitatud kvalifikatsiooniraamistiku vähemalt 5. kutsetasemele vastav kutse. Kontrolliteostamise sagedus on vähemalt üks kord kalendriaastas.

Kontrollija kasutab hindamisel peatükis 4. "Kontrollitavad kvaliteedinäitajad " kehtestatud nõudeid ja soovitusi.

Lisa 1. Biosfääri kaitseala piir

Lisa 2. Läänesaarte toidukvaliteedikava tähistus

Lisa 3. Tapateatise vorm

KINNITATUD

Veterinaar- ja Toiduameti

Peadirektori 27.03.2015

käskkirjaga nr 68

LOOMAPIDAJA TOIDUOHUTUSEALANE TEATIS TAPALE SAADETAVA LAMBA- VÕI KITSEPARTII KOHTA nr _____

A. Üldandmed			
1. Päritolufarmi PRIA's reg. nr:		1.1 Telefon, e-post:	
2. Loomapidaja nimi:		3. Teenindav veterinaararst: nimi/kutsetegevusloa nr , telefon , e-post:	
4. Lammaste/-kitsede pealelaadimiskoht (aadress):			
5. Tapalammaste/-kitsede arv kokku:		5.1.lambaid:	
		5.2. kitsi:	
6. Tapalammaste/-kitsede partii saatmise	7. Sihtkoht (<i>tapamaja/vahendaja nimi</i>):	8. Planeeritav teekonna kestus (tundides):	
kuupäev:			
kellaaeg:		9. Vedaja pädevustunnistuse nr.:	
tapamajja ☐		Teekonna pikkus :	
vahendajale ☐		Üle 65 km ☐	
		Alla 65 km ☐	
10. Partiiisse kuuluvad lambad/kitsed on sündinud ja kasvatatud Eestis JAH ☐		Ei ☐ Kasvatatud (märkida riigi nimi vastavalt EK määrus 1337/2013 art 5):	
B. Andmed tapalammaste/-kitsede partii tervise, ravimise ja uuringute kohta			
1. Kas partiiisse kuuluvatel lammastel/kitsedel esineb kõrvalekaldeid tervises seisundis? Ei ☐			
JAH ☐ Kirjeldus:			
2.Kas loomadele on manustatud ravimeid või ravimsöötasid, millel on kehtiv keeluaeg.		Jah ☐	
Ei ☐			
Lamba/-kitse ID nr	Ravimi nimetus	Manustamise kuup.	Keeluaja lõpp

3. Kas viimase 12 kuu jooksul tapalammaste/-kitsede päritolukarjast on leitud keelatud ainet või lubatud piirnormi ületavas koguses veterinaarravimijääki või saasteainet? Ei ☐	JAH ☐	Uuringu kuupäev:		
	Tulemus:			
4. Kas tapalammaste/-kitsede päritolukarja on uuritud salmonelloosile eelnenud 12 kuu jooksul? Ei ☐	JAH ☐	Uuringu kuupäev:		
	Tulemus:			
5. Kas viimase 12 kuu jooksul tapalammaste/-kitsede päritolukarjas on diagnoositud muid haigusi, mis võivad mõjutada liha ohutust? Ei ☐	JAH ☐	Millal:		
	Diagnoos:			
6. Kas viimati tapale saadetud lammaste/kitsede puhul leiti tapaeelsel- ja/või tapajärgsel kontrollil olulisi kõrvalekaldeid? Ei ☐ JAH ☐ Kuupäev:				
C. Päritolupiirkonna tervishoiualane staatus				
Käesolevaga kinnitan, et lambad/-kitsed on nõuetekohaselt identifitseeritud ja registreeritud.				
☐ Lammaste/kitsede päritolukarjale pole kehtestatud loomatervishoiualaseid piiranguid.				
☐ Lammaste/kitsede päritolukarjale on kehtestatud loomatervishoiualased piirangud.				
Piirangud on kehtestatud seoses:			Partiile on väljastatud veterinaartõend nr:	
Loomapidaja või tema volitatud esindaja (<i>nimi/allkiri</i>):			Täitmise kuupäev, kellaeg:	

Teatise nr..... lisalett

Partiis olevate loomade nimekiri

Jrk nr.	Loomaliik (L/K)	ID nr.	Sünniaeg	Jrk nr.	Loomaliik (L/K)	ID nr.	Sünniaeg
1				31			
2				32			
3				33			
4				34			
5				35			
6				36			
7				37			
8				38			
9				39			
10				40			
11				41			
12				42			
13				43			
14				44			
15				45			
16				46			
17				47			
18				48			
19				49			
20				50			
21				51			
22				52			
23				53			
24				54			
25				55			
26				56			

27				57			
28				58			
29				59			
30				60			

Loomapidaja või tema volitatud esindaja (<i>nimi/allkiri</i>):	Täitmise kuupäev, kellaeg: